

Asia: VN/12575/2023

## Lausuntopyyntö uudistettavasta lainvalmistelun kuulemisoppaasta

### VASTAAJATIEDOT

#### 1. Organisaatio

järjestö, yhdistys tai muu kolmannen sektorin organisaatio tai muu toimija

### TYÖRYHMÄN ARVIOMUISTIO

**2. Vaihtoehto 1 ohjeistetulle lausuntoajalle: Säilytetään nykyinen lausuntoajan pääsääntö (vähintään 6 viikkoa, laajoissa hankkeissa vähintään 8 viikkoa ja yleisellä lomakaudella aihetta pidentää) ja avataan ohjeessa aiempaa konkreettisemmin pääsäännöstä poikkeamisen edellytykset.**

Kannatan sellaisenaan

#### Perustelut

-

**3. Ohjeistetut poikkeamisperusteet: Pitäisikö pääsääntöisestä lausuntoajasta voida tapauskohtaisen kokonaisharkinnan perusteella poiketa seuraavilla perusteilla? Valitse kaikki seikat, joiden perusteella lyhyemmän lausuntokierroksen pitäisi olla mahdollinen.**

asian poikkeuksellinen kiireellisyys (ks. tarkemmin tästä ja edellisistä perusteista opasluonnoksen s. 54–56)

#### Perustelut

Mahdollisuus käyttää lyhyempää lausuntoaikaa tulee olla rajattu vain kiireellisiin tilanteisiin. Muut ehdotetut poikkeamisvaihtoehdot ovat luonteeltaan hyvin subjektiivisia ja poikkeamismahdollisuuksien tarkastelun pitäisikin perustua kuultavien lähtökohtiin omaksua lausuttavana oleva asia ja edellytyksiin lausua asiasta. Joissain tilanteissa valmistelua on tehty työryhmissä, jolloin asian omaksuminen on luonnollisesti helpompaa, mutta usein asiat on voitu valmistella virkamiestyönä. Kuten seuraavassa kohdassa toteamme, lausuntopyyntöjä voi olla käsittelyssä samanaikaisesti useita, jolloin lausumisajan tulee olla riittävä ja kohtuullinen.

**4. Vaihtoehto 2 ohjeistetulle lausuntoajalle: Määritellään uudeksi lausuntoajan pääsäännöksi vähintään 5 viikkoa (laajoissa hankkeissa vähintään 7 viikkoa, yleisellä lomakaudella aihetta pidentää) sekä poikkeamismahdollisuudet samoin kuin edellä 1 vaihtoehdossa. Osallistumisoikeuksien turvaamiseksi arvioidaan uuden kuulemisoppaan viimeistelyssä, onko tarpeen muuttaa opasluonnoksen vapaaehtoisesti noudatettavia, lausunnon antamista helpottavia suosituksia periaatteiksi, joita on lähtökohtaisesti noudatettava kaikissa hankkeissa (esim. ennakoilmoitus lausuntomenettelyn aiheesta ja ajankohdasta sekä vaikutusarvioinnin ja säännöskohtaisten perusteluiden valmiusaste).**

Vastustan

#### **Perustelut**

Lausuntoaikaa ei tule lyhentää nykyisestä. Lausuntopyyntöjä saattaa olla samanaikaisesti vireillä useita, joka aiheuttaa jo nykyisinkin aikataulupaineita. Keskusjärjestönä kuulemme aina myös jäsenliittojemme lausuttavana olevasta asiasta, jolloin lausuntopyynnön käsittelyyn ja lausumiseen tulee varata riittävästi aikaa. Lausumismenettelyn tavoitteena tulee olla laadukkaiden ja punnittujen lausuntojen saaminen lainvalmistelun tueksi. Kuultavilla tahoilla on hyvin erilaiset resurssit vastata lausuntopyyntöihin, jolloin riittävän pitkä lausuntoaika turvaa kaikenlaisten tahojen tasapuolista mahdollisuutta lausua asiasta.

**5. Vaihtoehto 3 ohjeistetulle lausuntoajalle: Määritellään uudeksi lausuntoajan pääsäännöksi vähintään 4 viikkoa (laajoissa hankkeissa vähintään 6 viikkoa, yleisellä lomakaudella aihetta pidentää) sekä poikkeamismahdollisuudet samoin kuin edellä 1 vaihtoehdossa. Osallistumisoikeuksien turvaamiseksi arvioidaan uuden kuulemisoppaan viimeistelyssä, onko tarpeen muuttaa opasluonnoksen vapaaehtoisesti noudatettavia, lausunnon antamista helpottavia suosituksia periaatteiksi, joita on lähtökohtaisesti noudatettava kaikissa hankkeissa (esim. ennakoilmoitus lausuntomenettelyn aiheesta ja ajankohdasta, vaikutusarvioinnin ja säännöskohtaisten perusteluiden valmiusaste, kuulemiset varhaisemmassa vaiheessa valmistelua sekä lausuntokierroksen aikana järjestettävä keskustelutilaisuus).**

Vastustan

#### **Perustelut**

Ks. Kohta 4

**6. Arviomuistiossa käsitellään keinoja kuulemisen kehittämiseksi erityisesti valtioneuvoston sähköisiin työkaluihin liittyen. Pitäisikö seuraavia toimenpiteitä merkittävänä lainvalmistelun kuulemisen kehittämisessä? Valitse kaikki toimenpiteet, joita pitäisit merkittävänä.**

Kaikki säädösehdotuksista järjestettävät lausuntomenettelyt järjestettäisiin Lausuntopalvelussa.

#### **Perustelut**

Huom. tässä väärä kysymystyyppi, antaa valita vain yhden toimenpiteen, vaikka ohjeissa on maininta, että voit valita kaikki toimenpiteet, joita pitäisit merkittävänä.

KAIKKI edellä esitetyt vaihtoehdot ovat kannatettavia lausuntomenettelyn avoimuuden ja tasapuolisuuden turvaamisen näkökulmasta.

**7. Muu palaute työryhmän arviomuistioista.**

## KUULEMISOPAS – JOHDANTO

### 8. Kommentit kuulemisoppaan johdannosta.

Olennaista kuulemismenettelyssä on myös lausuntopalautteen arviointi ja sen kuvaaminen, millä tavalla lausunnot ovat vaikuttaneet valmistettavaan asiaan. Tämä lisää lausuntomenettelyn legitimitettä ja vaikuttavuutta. Tämän lisäksi lausunnon antaja saa käsityksen siitä, miten lausunnossa esiin nostetut asiat on otettu valmistelussa huomioon.

## ESIVALMISTELU – PERIAATTEET JA YLEINEN PALAUTE

### 9. Periaate – Mahdollisen esivalmistelun aloittaminen julkaistaan Hankeikkunassa.

Kannatan sellaisenaan

#### Perustelut

-

### 10. Periaate – Mahdollisessa esivalmistelussa kuullaan keskeisiä sidosryhmiä ja tarvittaessa myös yleisöä, jos hankkeella voi olla merkittäviä vaikutuksia eikä kyse ole sellaisen EU-säädöksen täytäntöönpanosta, jossa on vähän kansallista liikkumavaraa.

Kannatan muutettuna

#### Perustelut

Kuulemista pitäisi toteuttaa myös EU-säädösten täytäntöönpanossa, vaikka kansallista liikkumavaraa olisi vähän. Implementoinnissa on kuitenkin usein kyse kansallisen sääntelyn muuttamisesta, jolloin vähäinenkin liikkumisvara voi olla merkityksellistä.

### 11. Periaate – Jos esivalmistelusta laaditaan arviomuistio tai muu loppuraportti, siitä järjestetään kirjallinen kuuleminen Lausuntopalvelussa.

Kannatan sellaisenaan

#### Perustelut

Kuuleminen on olennaista, jos se pitää sisällään esimerkiksi ehdotuksia tai suosituksia.

### 12. Periaate – Esivalmistelun mahdollista loppuraporttia koskevasta kuulemispalautteesta julkaistaan yhteenveto Hankeikkunassa.

Kannatan sellaisenaan

## Perustelut

Tämä lisää valmistelun avoimuutta ja tiedonsaantia.

### **13. Muut kommentit kuulemista esivalmistelussa koskevasta ohjeistuksesta.**

-

## PERUSVALMISTELU – PERIAATTEET JA YLEINEN PALAUTE

**14. Periaate – Säädösvalmisteluhankkeen toimeksiannosta päätettäessä suunnitellaan, miten sidosryhmiä osallistetaan valmistelun aikana. Keskeisiä näkökulmia suunnittelussa ovat hankkeen sidosryhmien ja kuulemistarpeiden tunnistaminen sekä kuulemisten aikataulut ja menetelmät.**

Kannatan sellaisenaan

## Perustelut

Olennaista on tunnistaa sidosryhmät laajasti.

**15. Periaate – Perusvalmistelun aikana kuullaan riittävän laajasti sidosryhmiä ja tarvittaessa myös yleisöä.**

Kannatan sellaisenaan

## Perustelut

Tämä lisää valmistelun laatua, vaikuttavuutta, avoimuutta ja tasapuolisuutta.

**16. Periaate – Perusvalmistelussa suunnitellaan säädösehdotusta koskeva lausuntomenettely.**

Kannatan sellaisenaan

## Perustelut

-

**17. Muut kommentit kuulemista perusvalmistelussa koskevasta ohjeistuksesta.**

Ei kommentoitavaa

## LAUSUNTOMENETTELY – PERIAATTEET JA YLEINEN PALAUTE

**18. Periaate - Lausuntomenettely järjestetään Lausuntopalvelussa ja julkaistaan myös Hankeikkunassa. Lausuntomenettely voidaan järjestää muulla tavalla vain perustellusta syystä, joka mainitaan lausuntopyynnössä sekä hallituksen esityksessä taikka asetuksen tai määräyksen perustelumuihistiossa.**

Kannatan sellaisenaan

## Perustelut

Tärkeää on myös mahdollistaa lausunnon antaminen avokysymyksellä (Muut asiaan vaikuttavat seikat tms.). Tämä mahdollistaa lausujalle palautteen antamisen myös silloin, kun suljetuista kysymyksistä ei löydy sopivaa vastaamisen kohtaa. Olisi hyvä turvata lausunnon antamisen mahdollisuus myös kirjallisena, jos lausujalla ei ole mahdollisuutta käyttää teknisiä palveluita (mm. sähköinen tunnistautuminen).

**19. Periaate - Säädösehdotuksista pyydettyjen kirjallisten lausuntojen antamiseen varataan aikaa vähintään kuusi viikkoa ja laajoissa hankkeissa vähintään kahdeksan viikkoa. Lausuntoaikaa on aihetta pidentää, jos se muuten ajoittuisi yleiseen lomakauteen. Lausuntoaika voi olla lyhyempi vain perustellusta syystä, joka mainitaan lausuntopyynnössä sekä hallituksen esityksessä taikka asetuksen tai määräyksen esittelymuistiossa. (Perustelluista syistä ks. opasluonnoksen luku 4.4.)**

Kannatan sellaisenaan

#### **Perustelut**

Vastausta täydentää kysymykseen 3 annettu perusteluteksti

**20. Periaate – Lausuntomenettelyssä saaduista lausunnoista laaditaan yhteenveto, joka julkaistaan Hankeikkunassa. Lausuntoyhteenvedon laatimisesta tai julkaisemisesta voi poiketa vain perustellusta syystä, joka mainitaan hallituksen esityksessä taikka asetuksen tai määräyksen esittelymuistiossa.**

Kannatan sellaisenaan

#### **Perustelut**

-

**21. Muut kommentit lausuntomenettelyä koskevasta ohjeistuksesta.**

-

## **JATKOVALMISTELU JA VALTIONEUVOSTON PÄÄTÖKSENTEKO – PERIAATTEET JA YLEINEN PALAUTE**

**22. Kommentit kuulemispalautteen hyödyntämistä jatkovalmistelussa ja valtioneuvoston päätöksenteossa koskevasta ohjeistuksesta.**

Olennaista kuulemismenettelyssä on myös lausuntopalautteen arviointi ja sen kuvaaminen, millä tavalla lausunnot ovat vaikuttaneet valmistettavaan asiaan. Tämä lisää lausuntomenettelyn legitimitettä ja vaikuttavuutta. Tämän lisäksi lausunnon antaja saa käsityksen siitä, miten lausunnossa esiin nostetut asiat on otettu valmistelussa huomioon.

## **EDUSKUNNAN ASiantuntijakuulemiset – PERIAATTEET JA YLEINEN PALAUTE**

**23. Periaate - Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa annettavassa esittelevän ministeriön vastineessa arvioidaan valiokunnan saama olennainen asiantuntijapalaute. Vastineessa vastataan myös valiokunnan mahdollisesti esittämiin kysymyksiin ja tarkentamistarpeisiin. Vastineessa mahdollisesti esitettävistä muutoksista hallituksen esityksen säännösehdotuksiin keskustellaan tarvittaessa valiokuntaneuvoksen kanssa.**

Ei kantaa

#### **Perustelut**

-

**24. Muut kommentit esittelevän ministeriön toimintaa eduskunnan valiokunnan asiantuntijakuulemisessa koskevasta ohjeistuksesta.**

Ei kommentoitavaa.

## SEURANTA JA JÄLKIARVIOINTI –YLEINEN PALAUTE

### **25. Kommentit kuulemista seurannassa ja jälkiarvioinnissa koskevasta ohjeistuksesta.**

Lainsäädännön voimaantulon jälkeen tehtävä seuranta ja arviointi on olennaista lain toimivuuden, vaikutusten ja mahdollisten ongelmien havaitsemiseksi. Tärkeää on, että jälkiarviointia ei tehdä liian varhain, vaan vasta sitten, kun soveltamiskokemuksia ja mahdollista oikeuskäytäntöä on käytettävissä arvioinnin pohjana. Arvioinnin yhteydessä tulee kuulla sidosryhmiä.

## EU-ENNAKKOVAIKUTTAMINEN, EU-SÄÄDÖKSET JA VALTIOSOPIMUKSET – YLEINEN PALAUTE

### **26. Kommentit kuulemista EU-ennakkovaikuttamisessa, EU-säädösten ja valtiosopimusten valmistelussa koskevasta ohjeistuksesta.**

Jaostojen toiminta on olennaista EU-sääntelyn valmisteluun vaikuttamisen näkökulmasta.

## ESIVALMISTELU – SUOSITUKSET

### **27. Suositus – Esivalmistelun aikana on usein tarkoituksenmukaista järjestää myös suullisia kuulemisia esimerkiksi tietopohjan, nykytilan ja ratkaisuvaihtoehtojen kartoittamiseksi.**

Kannatan sellaisenaan

#### **Perustelut**

-

### **28. Suositus – Kirjallisen esivalmistelukuulemisen kysymykset rakenteistetaan niin, että selvityksen kohteena oleva asiakokonaisuus ja osa-alueiden keskinäiset yhteydet on helppo hahmottaa. Myös vapaan palautteen antaminen on yleensä mahdollista. Lisäksi kysymysten muotoiluissa otetaan huomioon palautteen koostamiseen liittyvät tarpeet.**

Kannatan sellaisenaan

#### **Perustelut**

-

### **29. Suositus – Esivalmisteluvaiheessa ainakin arviomuistiota tai muuta loppuraporttia koskeva kuuleminen on hyvä järjestää suomeksi ja ruotsiksi, jos asialla on erityisen suuri merkitys Ahvenanmaalle tai huomattava merkitys maan ruotsinkieliselle väestölle. Usein riittävää on, että tiivistelmä arviomuistion sisällöstä on saatavana ruotsiksi.**

Kannatan sellaisenaan

#### **Perustelut**

-

**30. Suositus – Loppuraporttia koskevan kuulemispalautteen yhteenveto julkaistaan Hankeikkunassa etappina.**

Kannatan sellaisenaan

**Perustelut**

-

**31. Suositus – Loppuraporttia koskevasta kuulemispalautteesta julkaistaan Hankeikkunassa kirjallinen arvio.**

Kannatan sellaisenaan

**Perustelut**

-

## PERUSVALMISTELU – SUOSITUKSET

**32. Suositus – Perusvalmisteluvaiheen hankesuunnitelman mukaiset kuulemiset aikataulutetaan lainvalmistelun prosessioppaan mukaisten työvaiheiden mukaan.**

Kannatan sellaisenaan

**Perustelut**

-

**33. Suositus – Perusvalmistelun aikaisten kuulemisten aikataulut julkaistaan etukäteen Hankeikkunassa etappeina.**

Kannatan sellaisenaan

**Perustelut**

-

**34. Suositus – Kuulemissuunnitelman sisällön ja aikataulun ajantasaisuus tarkistetaan tarvittaessa.**

Kannatan sellaisenaan

**Perustelut**

-

**35. Suositus – Valmistelun aikana kuullaan suoraan myös niitä ihmisiä sekä yhteisöjä ja niissä toimivia, joita asia ja ratkaisuvaihtoehdot koskevat.**

Kannatan sellaisenaan

**Perustelut**

-

**36. Suositus – Perusvalmisteluvaiheen lausuntopyynnöt, kyselyt ja muut kirjalliset kuulemiset tehdään osittain rakenteisina.**

Kannatan sellaisenaan

**Perustelut**

-

**37. Suositus – Perusvalmistelun aikaisissa kuulemisissa esimerkiksi nykytilan ja sen muutostarpeiden, tietopohjan sekä ratkaisuvaihtoehtojen kartoituksesta on monesti tarkoituksenmukaista hyödyntää myös suullisia, keskustelevia kuulemistapoja.**

Kannatan sellaisenaan

**Perustelut**

-

**38. Suositus – Perusvalmisteluvaiheen aikaiset kuulemiset järjestetään myös ruotsiksi, jos asialla on erityisen suuri merkitys Ahvenanmaalle tai huomattava merkitys maan ruotsinkieliselle väestölle.**

Kannatan sellaisenaan

**Perustelut**

-

**39. Suositus – Perusvalmistelun aikainen sidosryhmien kuulemispalaute kootaan yhteenvetoon, joka julkaistaan Hankeikkunassa.**

Kannatan sellaisenaan

**Perustelut**

-

**40. Suositus – Perusvalmistelussa arvioidaan, miten kuulemista voidaan hyödyntää säädöksen seurannassa sen voimaantulon jälkeen.**

Kannatan sellaisenaan

**Perustelut**

-

## LAUSUNTOMENETTELY – SUOSITUKSET

**41. Suositus - Lausuntopyyntö ja lausuntomenettelyn toteutus suunnitellaan perusvalmistelun tekevän työryhmän kanssa. Jos esitys on tehty virkatyönä, ainakin keskeiset sidosryhmät osallistetaan lausuntopyynnön valmisteluun, mukaan lukien lausuntomenettelyn jakelulistan määrittelyyn.**

Kannatan sellaisenaan

**Perustelut**



-

**42. Suositus - Lausuntopyyntö toteutetaan rakenteisena niin, että myös vapaa kommentointi on mahdollista.**

Kannatan sellaisenaan

**Perustelut**

-

**43. Suositus – Lausuntomenettelyn ajankohta ja aihe julkaistaan ja ilmoitetaan lausuntopyynnön saajille etukäteen ainakin silloin, kun lausuntoaika on pääsääntöä lyhyempi.**

Kannatan sellaisenaan

**Perustelut**

-

**44. Suositus - Lausuntojen antamiseen varataan niin pitkä aika, että myös muilla kuin sidosryhmien edunvalvojilla ja viranomaisilla on todellinen mahdollisuus osallistua lausuntomenettelyyn.**

Kannatan sellaisenaan

**Perustelut**

-

**45. Suositus - Ruohonjuuritason toimijoita tai muuten laajempaa yleisöä tavoittelevan lausuntomenettelyn viestintä suunnitellaan ja toteutetaan yhteistyössä hankkeen sidosryhmien kanssa.**

Kannatan sellaisenaan

**Perustelut**

-

**46. Suositus - Keskustelutilaisuudet, haastattelut sekä verkkokeskustelut ja -kyselyt voivat olla hyviä täydentäviä keinoja ruohonjuuritason palautteen saamiseksi lakiehdotuksesta.**

Kannatan sellaisenaan

**Perustelut**

-

**47. Suositus - Lausuntoyhteenvedon alussa on tiivistelmä lausuntomenettelyn toteutuksesta ja ehdotuksen asioita tai asiakokonaisuuksia koskevan palautteen päälinjoista. Tämän jälkeen on yhteenveto yksityiskohtaisesta palautteesta asiakohdittain. Saman suuntaisella kannalla olevien perustelut ryhmitellään asiakohdittain.**

Kannatan sellaisenaan

**Perustelut**

-

**48. Suositus - Lausuntopalvelussa olevan rakenteisen palauteaineiston voi tallentaa Excel-tiedostoksi, jolloin rakenteisia ominaisuuksia voi hyödyntää lausuntoyhteenvedon koostamisessa.**

Ei kantaa

**Perustelut**

-

**49. Suositus - Lausunto- ja muusta kuulemispalautteesta laaditaan arvio, jossa esitettyjä näkemyksiä arvioidaan. Arvio jäsennetään samoin kuin lausuntoyhteenvedo, eli lausunnon antajien merkittävät perustelut arvioidaan kunkin perustelukohdan jälkeen.**

Kannatan sellaisenaan

**Perustelut**

-

**50. Suositus - Arvio kuulemispalautteesta julkaistaan jatkovalmistelupäätöksen yhteydessä Hankeikkunassa etappina.**

Kannatan muutettuna

**Perustelut**

Jos valmistelu on tehty työryhmässä, jossa on sidosryhmän edustajia, pitäisi arvio toimittaa työryhmän jäsenille myös suoraan.

## **JATKOVALMISTELU JA VALTIONEUVOSTON PÄÄTÖKSENTEKO – SUOSITUKSET**

**51. Suositus - Jos lausunnonantaja esittää lausuntomenettelyn jälkeen esityksen sisältöön merkittävästi vaikuttavia uusia kommentteja, niistä viestitään muille sidosryhmille.**

Kannatan sellaisenaan

**Perustelut**

-

## **EDUSKUNNAN ASiantuntijakuulemiset – Suositukset**

**52. Suositus - Suullisen esittelyn tueksi tehdään yleensä tiivis PowerPoint-esitys.**

Kannatan muutettuna

**Perustelut**

PowerPoint-esityksen laatiminen voisi perustua lausunnon antaja arvioitiin sen tarpeellisuudesta. Annetut puheenvuorojen ajat ovat yleensä hyvin lyhyitä ja asiasta annetaan joka tapauksessa myös kirjallinen lausunto.

**53. Suositus – Vastineessa asiantuntijapalaute, arviot ja esittelevän ministeriön kannat esitetään asiakokonaisuuksittain.**

Ei kantaa

**Perustelut**

-

**54. Suositus – Vastineluonnos annetaan tiedoksi ja kommentoitavaksi muille eduskunnan kuulemille asiantuntijoille, jos valiokunta siihen suostuu ja se on aikataulullisesti mahdollista.**

Kannatan sellaisenaan

**Perustelut**

Tämä olisi parannus nykytilaan ja lisäisi käsittelyn läpinäkyvyyttä.

**55. Suositus – Vastineasiakirja otsikoidaan esimerkiksi: ”HE xx/xxxx vp – X-ministeriön vastine Y-valiokunnalle.**

Ei kantaa

**Perustelut**

-

## SEURANTA JA JÄLKIARVIOINTI – SUOSITUKSET

**56. Suositus – Seurannan painopisteiden ja jälkiarvioitavan sääntelyn valinnassa hyödynnetään kuulemisia ja muuta sidosryhmäyhteistyötä.**

Kannatan sellaisenaan

**Perustelut**

-

**57. Suositus – Sidoryhmille kannattaa viestiä ministeriössä suunnitteilla olevasta seurannasta ja jälkiarviointeista.**

Kannatan sellaisenaan

**Perustelut**

-

**58. Suositus - Seuranta varten tehtävän sidosryhmäkuulemisen palautteen laatua usein parantaa kuulemisen ajoittaminen kuultaville sopivaan ajankohtaan.**

Kannatan sellaisenaan

**Perustelut**

-

**59. Suositus – Erityisesti ennen vaalikauden vaihtumista on tarpeen seurata toimialan sääntelyn mahdollisia merkittäviä muutostarpeita ja käydä niistä keskusteluja sidosryhmien kanssa.**

Kannatan sellaisenaan

**Perustelut**

-

**60. Suositus – Jo lainsäädäntöhankkeen perusvalmistelun aikana on hyödyllistä kuulla sidosryhmiä seurannan ja mahdollisen jälkiarvioinnin tarpeesta ja toteutuksesta.**

Kannatan sellaisenaan

**Perustelut**

-

**61. Suositus – Seurannan ja jälkiarvioinnin tiedonkeruussa hyödynnetään kuulemista.**

Kannatan sellaisenaan

**Perustelut**

-

**62. Suositus – Seurannan tai jälkiarvioinnin osana järjestetyn kuulemisen, kuten keskustelutilaisuuden tai kyselyn, palautteen yhteenveto julkaistaan Hankeikkunassa esimerkiksi muistiona.**

Kannatan sellaisenaan

**Perustelut**

-

**63. Suositus – Myös jatkuvaluonteisen seurantatiedon riittävä dokumentointi viimeistään seuraavan säädösvalmisteluhankkeen aikana on tärkeätä, jotta sidosryhmät voivat arvioida tiedon oikeellisuutta, vaikutuksia ja merkittävyyttä.**

Kannatan sellaisenaan

**Perustelut**

-

**64. Suositus – Mahdollisen jälkiarvioinnin loppuraportti julkaistaan Hankeikkunassa.**

Kannatan sellaisenaan

**Perustelut**

-

**EU-ENNAKKOVAIKUTTAMINEN, EU-SÄÄDÖKSET JA VALTIOSOPIMUKSET –  
SUOSITUKSET**

**65. Suositus – Neuvoston kokouksen asialista jaetaan etukäteen tiedoksi valmistelujaoston laajalle kokoonpanolle.**

Kannatan sellaisenaan

**Perustelut**

-

**MUU PALAUTE SUOSITUKSISTA**

**66. Muut kommentit suosituksista: esimerkiksi ehdotukset kokonaan uusiksi suosituksiksi**

Ei kommentoitavaa

**LIITTEET**

**67. Kommentit kyselyn laatiminen -liitteestä**

Tärkeää on myös mahdollistaa lausunnon antaminen avokysymyksellä (Muut asiaan vaikuttavat seikat tms.). Tämä mahdollistaa lausujalle palautteen antamisen myös silloin, kun suljetuista kysymyksistä ei löydy sopivaa vastaamisen kohtaa. Olisi hyvä turvata lausunnon antamisen mahdollisuus myös kirjallisena, jos lausujalla ei ole mahdollisuutta käyttää teknisiä palveluita (mm. sähköinen tunnistautuminen).

**68. Kommentit kuulemisen kielet -liitteestä**

Ei kommentoitavaa

**69. Kommentit asiakirjajulkisuus, tiedonhallinta, avoimuusrekisteri ja tietosuoja kuulemisessa –liitteestä**

Ei kommentoitavaa

**70. Kommentit lakisäätteiset kuulemisveloitteet -liitteestä**

Ei kommentoitavaa

**Muu palaute kuulemisoppaasta**

**71. Muut kommentit kuulemisoppaan luonnoksesta**

Kuulemisopas on laadukas ja perusteellinen. Lisäksi voisi harkita suppeampaa versiota, joka olisi suunnattu lausunnon antajille.

Lisätietoja: Inka Douglas, [inka.douglas@sttk.fi](mailto:inka.douglas@sttk.fi)

